

Мирончук Н.М. Самоорганізаційні уміння як змістові конструкти професійних компетентностей майбутніх викладачів // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “Pedagogika. Priorytetowe obszary badawcze: od teorii do praktyki”. (Lublin, 30.05.2016-31.05.2016). – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. “Diamond trading tour”, 2016. – S. 85-87.

Мирончук Н.М.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

САМООРГАНІЗАЦІЙНІ УМІННЯ ЯК ЗМІСТОВІ КОНСТРУКТИ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Ключові слова: самоорганізація, викладач вищого навчального закладу, компетентності.

Keywords: self-organization, teacher of high school, competences.

В умовах динамічної зміни вимог у системі вищої освіти щодо формування змісту підготовки фахівців різних галузей і покладеною у цьому зв'язку на вищі навчальні заклади відповідальністю за розроблення освітніх та освітньо-наукових програм підготовки зростає інтелектуальне навантаження на викладача вищого навчального закладу, який повинен реалізовувати актуальні освітні завдання. Саме тому викладач вищої школи повинен володіти низкою умінь і здатностей, які дають змогу швидко і своєчасно адаптуватися до вимог професійного середовища, а також бути здатним протистояти перевиснаженню, швидко відновлювати розумові й фізичні ресурси та зберігати здоров'я. У цьому зв'язку одним із вагомих аспектів підготовки студентів магістратури до викладання у вищих навчальних закладах вважаємо формування у них здатності до самоорганізації в професійній діяльності.

Актуальне нині завдання щодо розроблення компетентностей та результатів підготовки, які становлять основу освітніх та освітньо-професійних програм і визначають нормативний зміст підготовки фахівців на кожному рівні вищої освіти, було предметом дослідження європейського проекту Тюнінг та активно обговорюється українською педагогічною спільнотою (наразі маємо низку методичних рекомендацій та окремих публікацій фахівців (Л. Булава, В. Захарченко, В. Луговий, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова, Ю. Холін, С. Кравцов та ін.)) [1-3]. На важливості сформованості у викладачів вищих навчальних закладів здатностей до самоорганізації наголошується в міжнародних (Комюніке “Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальних змін і розвитку” (ЮНЕСКО, Париж, 2009), Рекомендації ЮНЕСКО та МОП “Про статус викладацьких кадрів вищих навчальних закладів” (Париж, 1997), європейському проекті Тюнінг “Гармонізація освітніх структур у Європі”) та національних (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Закон України “Про вищу освіту” (2014)) документах.

Метою статті є виокремлення важливих для підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів здатностей до самоорганізації у професійній діяльності.

Самоорганізацію викладача вищого навчального закладу в професійній діяльності слід розглядати як здатність педагога організувати себе й свою професійну діяльність з метою зростання професійної ефективності та збереження власного здоров'я. Цей феномен характеризує його спроможність щодо чіткої постановки мети та завдань своєї професійної діяльності (цілевизначення), обґрунтованої мотивації, планування й моделювання та рефлексивного аналізу своєї діяльності, відображає такі важливі риси його особистості, як активність, самостійність, організованість, швидкість прийняття рішень і відповідальність за них, критичне оцінювання своїх дій, раціональність поведінки.

Підготовка викладачів вищого навчального закладу до самоорганізації в професійній діяльності здійснюється в період навчання у магістратурі, де має бути створене просторово-предметне поле освітньо-професійного середовища, яке відображає усі змістові компоненти їх майбутньої професійної діяльності. У цьому контексті результатом підготовки майбутніх фахівців у магістратурі є їх готовність і здатність до самоорганізації у професійній діяльності.

Готовність фахівців до професійної діяльності виражається через результати навчання, які, як визначено Законом України "Про вищу освіту" [1], відображають сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною чи освітньо-науковою програмою. Тому серед найважливіших загальних та спеціальних здатностей, якими студенти мають оволодіти у процесі виконання освітньої чи освітньо-наукової програми, мають бути відображені й організаційні та лідерські здатності, що характеризують спроможність майбутніх фахівців працювати в умовах обмеженого часу та ресурсів, раціонально використовувати особистісний та професійний потенціал для здійснення ефективної професійної діяльності, а також організувати власне особистісно-професійне зростання та самовдосконалення.

У поданому європейським проектом Тюнінг [2, 10-15] переліку найважливіших загальних компетентностей, визначених унаслідок проведеного серед роботодавців, викладачів та студентів анкетування, є низка компетентностей, які характеризують самоорганізаційні здатності особи, важливі у професійній діяльності. Серед таких, зокрема, варто виокремити: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність бути критичним та самокритичним; здатність вчитися і бути сучасно навченим; знання та розуміння предметної області, розуміння професії; здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність пристосовуватися до нових ситуацій; здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність розробляти та управляти проектами; здатність до організації й планування; здатність планувати та управляти часом.

Окрім визначених, варто взяти до уваги й розвиток таких здатностей: визначати, усвідомлювати й досягати мети діяльності; прогнозувати результат діяльності; планувати, проектувати, контролювати, оцінювати та корегувати свою діяльність; мобілізувати особистісні ресурси та можливості; концентрувати власні зусилля на гармонійному поєднанні особистого та робочого часу в професійній діяльності; виявляти активність, самостійність, ініціативність та організованість у діяльності.

Визначені компетентності як цільові стратегії підготовки майбутніх фахівців у магістратурі до самоорганізації у професійній педагогічній діяльності відображаються у змісті освітніх та освітньо-наукових програм підготовки фахівців й формуються у процесі

вивчення комплексу навчальних дисциплін загальної та професійно-фахової підготовки, педагогічної практики та самоосвітньої діяльності.

Перспективи розгляду даної проблеми полягають у формулюванні програмних результатів підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до самоорганізації у професійній діяльності.

Література

1. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Розроблення освітніх програм : [метод. рекомендації] / В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / за ред. В. Г. Кременя. – К. : ДПНВЦ “Пріоритети”, 2014. – 120 с.
3. Національна рамка кваліфікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>